

Irina WOLF

Hermanis, un pilon central al noului director de la Burgtheater

Alvis Hermanis, cunoscut publicului austriac prin participări repetate la festivalurile Salzburger Festspiele și Wiener Festwochen, și-a făcut debutul regizoral în 2009 la Burgtheater Viena cu drama psihologică *Eine Familie (O familie)*. Piesa autorului american Tracy Letts (titlu original *August: Osage County*) relatează întrunirea unei familii destul de numeroase la pomana mortului. „Am văzut piesa la New York. Este unul dintre cele mai puternice texte din ultimii ani. E foarte bine scris, are un concept extrem de realist și a câștigat premiul Pulitzer”, argumentează regizorul leton alegerea sa pentru repertoriul Burgtheater-ului.

Plasată în plină vară într-o localitate provincială din sudul S.U.A., piesa debutează cu sinuciderea fostului profesor de literatură Beverly Weston, devenit între timp un pensionar alcoolic. În urma evenimentului tragic, toți membrii familiei se reunesc: soția sa dependentă de calmante, cele trei fice însoțite de soții sau logodnicii lor și o nepoată. Dacă la început familia Weston nu pare ieșită din comun, pe parcursul desfășurării acțiunii ies la iveală secrete de familie bine păzite. Treptat, se nasc conflicte puternice în cuplu și între generații. Succesiunea de confruntări verbale și chiar de manifestări violente capătă o asemenea amploare, încât dezastrul nu poate fi evitat. Pe măsură ce provocările soției decedatului se intensifică, comportamentul ei devine de nesuportat și este părăsită de toți ceilalți pe rând. Un singur personaj face excepție și îi rămâne mereu alături – indianca Cheyenne, angajată de Beverly ca ajutor casnic cu scurt timp înainte de dispariția sa, pe lângă faptul că emană liniște, are o atitudine plină de atenție și delicatețe față de fiecare membru al familiei.

Tenta politică a piesei este foarte vizibilă. Scrisă în ultimul an al erei Bush, piesa despre criza familiei Weston reflectă criza societății americane. Legat de acest aspect al piesei, regizorul mărturisea: „Am trăit o perioadă îndelungată în America. Astfel, am avut ocazia să particip la cele două experimente sociale majore ale secolului trecut: Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste și Statele Unite ale Americii. Ambele au fost inițiate de către europeni. Unul dintre ele a dat greș. Însă, în această piesă, visul american se evaporă asemenea visului comunist.”

Tragedia familiei amintește, pe de-o parte, de *Strigoii* lui Ibsen, pe de altă parte, pare o copie fidelă a lui Tennessee Williams, Eugene O'Neill și Edward Albee (autorul l-a jucat el însuși pe George din *Cui i-e frică de Virginia Woolf*, în 2004, la New York). Nici Cehov nu a scăpat de „clonare”. Dacă cele trei surori visau să ajungă la Moscova, una dintre ficele Weston visează la o viață fericită împreună cu verișorul ei la New York. Abia către sfârșit va afla că acesta este, de fapt, fratele ei vitreg.

Fascinat de decoruri supraaglomerate cu obiecte (scenografia este semnată de Monika Pormale), Hermanis propune o reproducere hiperrealistă a unei case

cu un etaj din care lipsește cel de-al patrulea zid, oferind astfel spectatorilor posibilitatea să pătrundă în intimitatea familiei Weston. Decorul este creat cu acuratețea și atenția la detaliu, caracteristică montărilor regizorului leton: camera de lucru a lui Beverly, aflată la parter, este sufocată de o bibliotecă arhiplină cu cărți și reviste, teancuri de cărți zăcând chiar și pe podea. În cele trei dormitoare de la etaj, tapetul se desprinde parțial de pe pereți. Atmosfera sumbră este accentuată de obloane negre trase. Nici măcar focul care arde în șemineul camerei de lucru nu poate încălzi ambianța apăsătoare.

Trecând cu vederea faptul că de prea multe ori textul rostit adesea în șoaptă nu se înțelege, ansamblul teatrului principal vienez a avut în totalitate o prestație absolut impresionantă. „Mi s-a povestit că în Viena spectatorii vin la teatru mai mult pentru actori și nu pentru regizori. Am căutat atunci o piesă care să ofere roluri bune și cu un ansamblu actoricesc numeros“, spune Alvis Hermanis. Cu toate acestea, regizorul nu reușește, din păcate, să păstreze pe întreaga durată a spectacolului linia naturalistă și realistă. Cu o lungime excesivă de aproape cinci ore, acesta alternează între teatru psihologic de bună calitate și sitcom, căpătând în final o tentă melodramatică.

În cu totul alt registru se plasează spectacolul *Văter (Tatăl)*, preluat de la Schauspielhaus Zürich, în care regia și conceptul îi aparțin lui Hermanis. Trei actori din Rusia (Juris Baratinski), Letonia (Gundar Abolins) și Germania (Oliver Stokowski) povestesc despre copilăria și tinerețea lor în Moscova, Riga și Kassel. În nenumărate episoade scurte, ei relatează despre tații lor care pot fi văzuți în diverse fotografii supradimensionate. Puse la dispoziție de către actorii înșiși, fotografiile sunt lipite pe panourile din fundalul scenei, acestea fiind încontinuu schimbate în funcție de povestea tocmai aflată în desfășurare.

Sunt amintiri autentice, uneori anecdotice, alteori sentimentale. Primele imagini păstrate în memorie sunt de natură olfactivă, tații mirosind a ciocolată, tutun sau bere. Obiectele pe care aceștia le poartă în genți și hainele cu care se îmbracă țin de amintirile vizuale. Pe măsură ce copiii se transformă în tineri, au loc primele discuții sexuale edificatoare și apar problemele caracteristice pubertății, pentru ca apoi, la vârsta maturității, să învețe să spele rufe și să bea vodcă. Sunt povești despre tați care în iernile rusești își călesc fiii în apă aflată aproape de temperatura de îngheț sau care îi învață să-și bea propria urină, despre tați eroi, vinovați de adulter și bețivi. Dacă tatăl rus a petrecut paisprezece ani într-un lagăr în Siberia, tatăl leton este un actor care are voie să redea vocea lui Lenin la radiodifuziunea din Riga. Tatăl german este șef de poliție, un tip cu un caracter dur, care însă ascultă seară de seară poemul simfonic *Vltava* al lui Smetana și se erijează pe furiș în dirijor. Singura trăsătură comună a celor trei este aplecarea spre băutură.

Preocupat de relația complicată tată-fiu, regizorul, care el însuși are doi fii, prezintă o relație caracterizată de sentimente contradictorii. Asemenea celuilalt spectacol, scena este aglomerată de la început cu toate obiectele folosite succesiv de actori. Fiind de această dată construită sub formă de garderobă teatrală, în părțile laterale se află trei mese de machiaj (scenografia și costumele sunt semnate din nou de Monika Pormale). În timp ce unul dintre actori povestește, ceilalți sunt machiați pe scenă, la vedere, astfel încât, pe măsură ce poveștile înaintează, fiii ajung să se confunde cu propriii lor tați. După ce aceștia ies la pensie, urmează bătrânețea și moartea. În final, fiii devin, la rândul lor, tați și ciclul se repetă. Acesta este însă rupt în momentul în care unul dintre ei are o nepoțică.

Scenă din spectacolul cu piesa *Familia* de Tracy LettsScenă din spectacolul cu piesa *Tatăl*